

ABDULLA QODIRIY HIKOYALARI TAHLILI (“ULOQDA”, “JINLAR BAZMI” HIKOYALARI TALQINIDA)

Saidjonova Gavharoy Dilshodjon qizi

Filologiya fakulteti o‘zbek tili yo‘nalishi 3-kurs talabasi

Annotatsiya. Mazkur maqolada Abdulla Qodiriy hikoyachiligi “Uloqda” va “Jinlar bazmi” hikoyalari asosida tahlil qilinadi. Adibning ushbu asarlarida ijtimoiy muhit, inson xarakteri va jamiyatdagi ma’naviy muammolar badiiy talqin etilishi ochib beriladi. “Uloqda” hikoyasida real hayot manzaralari orqali insoniy munosabatlar tasvirlansa, “Jinlar bazmi” hikoyasida ramziy va satirik ifoda orqali ijtimoiy illatlar yoritiladi. Har ikki hikoya yozuvchining hikoya janridagi badiiy mahoratini namoyon etadi.

Abstract. This article analyzes the storytelling of Abdulla Qodiriy based on the stories “Uloqda” and “Jinlar bazmi”. These works of the writer reveal the artistic interpretation of the social environment, human character, and spiritual problems in society. While the story “Uloqda” depicts human relationships through real-life scenes, the story “Jinlar bazmi” illuminates social vices through symbolic and satirical expression. Both stories demonstrate the writer’s artistic skills in the narrative genre.

Аннотация. В данной статье анализируется литературное творчество Абдуллы Кодирия на основе рассказов «Улоқда» и «Джинлар базми». Эти произведения писателя демонстрируют художественную интерпретацию социальной среды, человеческого характера и духовных проблем общества. Рассказ «Улоқда» изображает человеческие отношения через реальные жизненные сцены, а рассказ «Джинлар базми» освещает социальные пороки посредством символического и сатирического выражения. Оба рассказа демонстрируют художественное мастерство писателя в повествовательном жанре.

Kalit so‘zlar: Abdulla Qodiriy, hikoya janri, Uloqda, Jinlar bazmi, ijtimoiy muhit, satira, ramziy obraz, badiiy talqin, o‘zbek nasri.

Keywords: Abdulla Qodiriy, story genre, Uloqda, Jinlar bazmi, artistic interpretation, social environment, satire, symbolic image, human character, Uzbek prose.

Ключевые слова: Абдулла Кадыри, жанр рассказа, Улогда, Джинлар базми, художественная интерпретация, социальная среда, сатира, символический образ, человеческий характер, узбекская проза.

O‘zbek adabiyotida XX asr boshlarida nasr taraqqiyotiga katta hissa qo‘shgan ijodkorlardan biri Abdulla Qodiriy hisoblanadi. Adib roman janrida mashhur bo‘lsa-da, uning hikoyalari ham o‘zbek nasrining shakllanishida muhim o‘rin tutadi. Qodiriy hikoyalarida ijtimoiy muhit, inson psixologiyasi va jamiyatdagi illatlar badiiy tasvir orqali ochib beriladi. Ayniqsa, “Uloqda” va “Jinlar bazmi” hikoyalari yozuvchining satirik nigohi, hayotiy kuzatuvchanligi hamda obraz yaratish mahoratini yaqqol ko‘rsatadi.

“Uloqda” hikoyasi xalq turmushiga xos voqelik asosida qurilgan. Hikoyada uloq o‘yini tasvirlanar ekan, muallif oddiy voqea ortida jamiyatdagi insoniy munosabatlarni ochib beradi. O‘yin jarayonida qatnashayotgan kishilarning harakati orqali raqobat, manmanlik, o‘z manfaatini ustun qo‘yish kabi holatlar tasvirlanadi. Adib o‘yinni jamiyatning kichik modeli sifatida ko‘rsatadi. Shu orqali inson xarakteri va ijtimoiy muhit o‘zaro bog‘liq holda ochiladi. Hikoyada realistik tasvir ustuvor bo‘lib, muallif hayotiy detallar orqali obrazlarni jonlantiradi. Satira va yumor vositalari esa voqealarning ta’sirchanligini oshiradi.

“Jinlar bazmi” hikoyasida esa voqelik ramziy yo‘sinda tasvirlanadi. Asarda “jinlar” obrazi orqali jamiyatdagi salbiy holatlar, jaholat va ma’naviy tanazzul kinoyaviy tarzda yoritiladi. Hikoya fantastik unsurlarga boy bo‘lsa-da, uning mazmuni real hayot bilan chambarchas bog‘liq. Jinlar bazmi tasviri orqali muallif jamiyatdagi axloqiy muammolarni ochib beradi. Bu yerda satira va allegoriya yetakchi badiiy vosita sifatida qo‘llanadi. Hikoya o‘quvchini o‘ylashga undaydi va ijtimoiy muammolarni badiiy umumlashtirish orqali ko‘rsatadi.

Har ikkala hikoyada ham yozuvchi inson va muhit munosabatini asosiy masala sifatida ko‘taradi. “Uloqda” hikoyasida voqelik real tasvir asosida ochilsa, “Jinlar bazmi”da ramziy ifoda ustunlik qiladi. Shu jihatdan, adib hikoya janrining turli badiiy imkoniyatlaridan samarali foydalangan. Qodiriy hikoyalarida obrazlar sodda, ammo mazmunan chuqur bo‘lib, ijtimoiy muammolarni ochishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Xulosa qilib aytganda, Abdulla Qodiriy hikoyalari o‘zbek nasrining rivojida muhim o‘rin tutadi. “Uloqda” va “Jinlar bazmi” hikoyalari orqali yozuvchi ijtimoiy muhit, inson xarakteri hamda ma’naviy muammolarni badiiy talqin etadi. Ushbu hikoyalar adibning kichik janrdagi mahoratini namoyon etib, o‘zbek hikoyachiligining taraqqiyotiga sezilarli hissa qo‘shgan asarlar sifatida ahamiyatlidir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abdulla Qodiriy. Hikoyalar to‘plami. – Toshkent.
2. O‘zbek adabiyoti tarixi. – Toshkent: Fan nashriyoti.
3. XX asr o‘zbek nasri bo‘yicha tadqiqotlar. – Toshkent.
4. Adabiyotshunoslikka kirish. – Toshkent.